

укажу и на оне сјајне примјере узајамне сарадње између појединих народа и народности на нашем тлу. Нијесу пропустили, природно, да истакну оне позитивне примјере из те историјске сарадње који су водили прогресу, хуманизму, а у новијој историји и интернационализму. Настојали су да све појаве и збивања из прошлости народности и народа Југославије протумаче историјско-материјалистичком методом. Уколико има и недостатака и непрецизности у приказивању појединих историјских проблема, то никако не треба схватити као изразити недостатак Зборника, јер то више указује на сложеност проблема којима су се аутори бавили. Мањи

недостаци, управо, показују да је ријеч о једној врло сложеној историјској материји коју ће бити нужно још дуго научно истраживати, испитивати, обрађивати са свих историјских аспеката — како би се дошло до потпуно објективне научне синтезе. За сада је објављивањем Зборника направљен, рекли бисмо, почетни, али крупан корак.

Зато Зборник препоручујемо свим наставницима и професорима као неопходан приручник за наставу историје народности у Југославији. Посебно је нужно да ову књигу посједује свака школска библиотека.

Мр Миомир Дашић

„НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКИ ПОКРЕТ БЕОГРАДА 1941—1944. У СЕЋАЊИМА УЧЕСНИКА

Редактор Богдан Луцић, изд. Историјског архива Београда, Београд 1974, стр. 387

Ову својеврсну публикацију издао је Историјски архив града Београда поводом тридесетогодишњице ослобођења. Књига садржи 25 сјећања преживјелих учесника народноослободилачког покрета Београда, одабраних из фонда мемоарске грађе Архива. Снадбјевена је предговором, потребним регистрима и плановима града, а илустрована фотографијама.

Приређивачи публикације су настојали да одбором сјећања преживјелих учесника пруже што потпунију и вјернију слику народноослободилачког покрета Београда током народноослободилачког рата. Објављена сјећања дају доста потпуну реконструкцију партијске и скојевске организације Београда и прате буран развој и живу активност ових организација од предратних дана па све до ослобођења града. Сјећања су одабрана тако да дају увид у све облике и фазе развитка народноослободилачког покрета. Она пружају податке о раду мјесних комитета Партије и Скоја

Београда и Земуна, о рејонским комитетима КПЈ и СКОЈ-а Београда, о бројним организацијама Партије и Скоја на подручју Београда и Земуна, о раду Скоја у средњим школама, о раду одбора Народноослободилачког фонда, о партијској техници и курирској служби Централног комитета КПЈ, Покрајинског комитета КПЈ за Србију и Мјесног комитета КПЈ за Београд; о војним и ударним јединицама које су под руководством Партије изводиле акције против окупатора и његових сарадника у Београду, о обавјештајној служби народноослободилачког покрета и условима илегалног рада за вријеме рата, о провалама и хапшењима илегалних радника и родољуба, о држању у затворима и логорима и, на крају, о борбама за ослобођење Београда.

Читалац се може увјерити да је народноослободилачки покрет у Београду био веома јак у свим фазама рата. Окупатор је са својим сарадницима упорно настојао да га уништи, али у томе није

успијевао. Доиста, многи руководи оци покрета, чланови Партије, Скоја и родољуби Београда пали су у руке непријатеља, да би послуже исљећења и мучења били стријељани или упућени у концентрационе логоре. Народноослободилачки покрет Београда посебно је тешко погодила провала у пролеће 1942. године. Али окупатору није никада успјело да покрет макар привремено онемогући у раду, а камоли да га уништи. Умјесто проваљених и разбијених партијских и скојевских организација ницале су нове, а мјеста стријељаних и похапшених комуниста и родољуба заузимали су нови активисти. Покрет се стално обнављао и настављао борбу. Слободарски Београд и његови грађани нијесу могли дозволити да мирно подносе окупацију и терор, док су широм Југославије вођене борбе против окупатора и његових сарадника.

И поред тешких губитака и искушења у неравноправној борби са многоструко јачим непријатељем, народноослободилачки покрет Београда се, захваљујући упорном раду Партије и масовном родољубљу грађана, стално обнављао и јачао, да би на крају одиграо значајну улогу у помоћи Народноослободилачкој војсци и Црвеној армији приликом ослобођења града.

Сјећања у овој књизи писана су непосредно и сугестивно, читалац преживљава вријеме о коме се говори, осјећа атмосферу, живот и борбу града под окупацијом. Ова публикација Архива града Београда представља озбиљан допринос изучавању историје народноослободилачког покрета Београда и веома ће корисно послужити за упознавање шире јавности, посебно младе генерације, са учешћем и борбом Београда у рату и револуцији.

С. Станишић

Олга Зиројевић: „ТУРСКО ВОЈНО УРЕЂЕЊЕ У СРБИЈИ 1459—1683“

Београд 1974, Историјски институт, посебна издања, књ. 18, уредник Даница Милић

Одавно се наметало питање како су релативно малобројни Турци Османлије могли да за једно доста кратко вријеме сруше средњовјековне државе на Балкану и Византију, те да створе царство које се ширило на три континента. Напори раније историографије, засновани углавном на грађи нетурског поријекла, нијесу били особито успјешни. Тек од педесетих година наше вијека, све веће коришћење извора, у првом реду турских, дало је доста значајне резултате у обради тзв. турског периода наше историје. Рад Олге Зиројевић представља даљи корак у изучавању тематике османлијске владавине у нашим земљама.

У прве двије главе у основним тезама конкретно се излажу војни успјеси Османлија од маричке битке 1371. до битке на Мохачу 1526. године. То су углавном освајања Србије и турско-угарски сукоби и четовања — уз велико

учешће Срба — све до слома Угарске. И поред извјесних узмака и застоја, показује се елементарна снага турске инвазије као и то да су Срби пружили заиста најснажнији отпор. Међутим, како се већ овдје читује, Турци су и Србе и друге хришћане у освојеним областима умјели да укључују у свој војни систем, значајно се ослањајући на њих у даљим освајањима.

У даљим поглављима налазимо кључ за објашњење тајне турских војних успјеха. У трећој глави разматра се управна подјела земље, у четвртој одбрана и обезбјеђење земље, а у петој турски војни походи и обавезе покороног становништва. Османско царство имало је изразито војни карактер — војна организација била је окосница његове цјелокупне, државне, политичке, привредне и друштвене структуре. Зато обрада војног уређења ос-